OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ Lausunto 5.11.2021

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

ASIA: HE 198/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tilaisuuden lausua asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Suomeen perustetaan uusi, valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää heikossa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitteena on tukea heidän siirtymistään edelleen avoimille työmarkkinoille. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä, ruotsiksi Jobbkanalen Ab. Lisäksi muutettaisiin työttömyysturvalakia ja julkisesta työvoima-ja yrityspalvelusta annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteeseen saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että osatyökykyisten kohderyhmän työllistymistä tuetaan erityistoimilla. Muun muassa kehitysvammaisten nuorten asema työmarkkinoilla on vaikea ja ammatillisen koulutuksen jälkeen työpaikkojen löytyminen näille nuorille on usein erittäin haastavaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että osaamistason nostaminen ja jatkuva oppiminen ovat oleellisia keinoja myös osatyökykyisten ja vammaisten työllistymisen edellytysten parantamiseen.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti hallituskaudella toteutetaan jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus. Uudistuksen kokonaistarkastelussa tulee ottaa huomioon koko koulutuspolun koulutuksen tarjonnan ja rahoituksen, sosiaaliturvan, muutosturvan, työttömyysturvan, omaehtoisen ja työvoimapoliittisen koulutuksen sekä osaamisen tunnistamisen niveltäminen uuteen järjestelmään. Parlamentaarisen ryhmän linjaukset valmistuivat 17.12.2020. Jatkuvan oppimisen uudistuksessa tavoitteena on lisätä osallistumisen tasa-arvoa ja saada yhä useampi työikäinen kehittämään omaa osaamistaan, jotta kaikki pääsisivät työelämään ja myös pysyisivät siellä. Työnhakijoiden työllistymisen esteenä on usein vanhentunut tai puuttuva osaaminen. Vaikuttavan ja kestävän työllistymisen edistämiseksi on tärkeää tunnistaa osaamisen puutteet ja parhaimmat tavat osaamisen hankkimiseen. Osatyökykyisillä ja vammaisilla, joiden työ- ja toimintakyky vaihtelee yksilöllisesti, osaamisen täydentämistä tarvitaan usein tilanteissa, joissa siirrytään uudenlaisiin työtehtäviin.

Hallituksen esityksessä laiksi Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä 4 § mukaan Työkanava Oy:n toiminta kohdistetaan työ- ja elinkeinotoimiston osoittamalle kohderyhmälle työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet asianmukaisesti todetun sairauden tai vamman vuoksi. Edellytyksenä Työkanava Oy:n toimintaan siirtymiseen olisi, että työllistymissuunnitelmaa laadittaessa työ- ja elinkeinotoimiston olisi huomioitava arviossaan myös työllistymismahdollisuuden viimesijaisuus. Viimesijaisuuden arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon myös vammaan tai pitkäaikaissairauden työmarkkinavaikutuksiin olennaisesti vaikuttavat tekijät. Näitä voisivat olla esimerkiksi ikä, koulutus ja alueelliset tekijät. Edellytyksenä olisi kuitenkin, ettei näiden tekijöiden merkitsevää vaikutusta

voitaisi muilla toimenpiteillä vähentää. Näin esimerkiksi koulutuksen ja osaamisen puutteiden osalta osaamisen kehittämiseen tähtäävät palvelut olisivat ensisijaisia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää ehdotukseen sisältyvää viimesijaisuuden huomioimista hyvänä ja korostaa, että TE-toimiston palveluprosessissa on keskeistä tunnistaa osatyökykyisten osaamisen kehittämisen tarpeet ja osaamisen hankkimisen eri tavat. Eduskunta käsittelee samaan aikaan työnhakijan palveluprosessin kehittämiseen liittyen hallituksen esitystä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 167/2021 vp). Mainitun esityksen ehdotuksen 2 luvun 11§:n palvelutarpeen arviointiin sisältyisi esityksen mukaisesti, että työnhakijan osaamisen kehittämiseen liittyvää yhteistyötä voitaisiin tehdä koulutuspalvelujen tuottajien kanssa. Jotta Työkanava Oy:n toiminnan kohdentamisen viimesijaisuus voidaan varmentaa, on tärkeää, että TE-toimiston palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään yhteistyötä koulutuspalvelujen tuottajien kanssa. Nykyisin koulutusjärjestelmän suomia mahdollisuuksia osaamisessa ja työllistymisen edistämisessä ei hyödynnetä täysimääräisesti.

Ehdotuksen mukaan Työkanava Oy:n palvelutoiminnot rajattaisiin yhtiössä työskentelyn tukemiseen ja yhtiössä työskentelevien osatyökykyisten henkilöiden kehittämistä toteutettaisiin ensisijaisesti osana olemassa olevia työvoimapalveluja. Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että myös työskentelyn aikana esiin tuleviin osaamisen kehittämisen tarpeisiin tulee pystyä vastaamaan oikea-aikaisesti. Tämä voidaan varmistaa riittävällä yhteistyöllä julkisten työvoimapalvelujen sekä koulutuksen järjestäjien kanssa. Työllistämisen edistämisessä ja työssä pysymisessä voidaan hyödyntää myös työelämässä järjestettävää koulutusta, erityisesti ammatillisen koulutuksen oppisopimuskoulutusta. Oppilaitosyhteistyöllä voidaan myös lisätä tietoa osatyökykyisten mahdollisuuksista työelämässä ja erilaisten palvelujen hyödyntämisessä tukemaan osatyökykyisten ja vammaisten tarvitsemia erityisjärjestelyjä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lisätietoja
Opetusneuvos Tiina Polo, 0295 33 0022